

نقش فرهنگ کارآفرینی سازمانی در اقتصاد مقاومتی (مورد مطالعه: شرکت نمونه کارآفرینی کشور: آذین فورج)

غدیر فاخر^۱

حسینعلی بهرام زاده^۲

وجیهه برهانی^۳

چکیده

ضرورت تدوین یک الگوی اقتصادی جامع و مستقل برای کشوری که دائما با تحریم های یکجانبه و ناعادلانه روبروست امری اجتناب ناپذیر است. واژه اقتصاد مقاومتی تبدیل گر فشارهای نظام سلطه به فرصتها و تقویت نیروهای درونی و تمرکز بر خلاقیت داخلی است. کارآفرینی بعنوان یکی از ارکان انکار ناپذیر این نوع از اقتصاد، ریشه در تفکر یک ملت به استقلال، خوداختیاری، حفظ ارزش ها و دور زدن تحریم ها به شیوه ای خلاقانه دارد. در این مقاله سعی داریم ضمن معرفی شکل جدیدی از اقتصاد بعنوان اقتصاد مقاومتی و بیان ابعاد آن، ضرورت بکارگیری فرهنگ کارآفرینی سازمانی را برای رسیدن به اهداف اقتصاد مقاومتی در یکی از سازمانهای نمونه کارآفرینی در کشور بیان و پیاده سازی نماییم. تحقیق در دو فاز به انجام رسیده است. در فاز نخست با بهره گیری از تحلیل عاملی اکتشافی مولفه های فرهنگ کارآفرینی سازمانی طبقه بندی شده و با توجه به ادبیات اقتصاد مقاومتی نام گذاری گردیده اند. در فاز دوم برای بررسی تاثیر یا عدم تاثیر این نوع فرهنگ کارآفرینانه بر انواع چهارگانه شناسایی شده از رگرسیون بهره برداری شد. نتایج نشان میدهد بیشترین تاثیر مربوط به اقتصاد ترمیمی با ۰/۸۵۴ و کمترین تاثیر را اقتصاد الگو با ۰/۸۳۷ به خود اختصاص داده اند. همچنین اولویت بندی مولفه های کارآفرینی سازمانی از نگاه اقتصاد مقاومتی و با در نظر داشتن نمره عامل های استخراج شده نشان می دهد تمرکز بر نیروی داخلی، ریسک پذیری و مدیریت مصرف در اولویت قرار دارند که همسویی تحقیق را با اساس اقتصاد مقاومتی نشان می دهد.

کلید واژگان: اقتصاد مقاومتی، کارآفرینی سازمانی، فرهنگ کارآفرینی

^۱ .دکتری کارآفرینی، اداره کل آموزش فنی و حرفه ای خراسان شمالی ، ۰۹۱۵۳۸۶۰۷۳۱ ، fakher_mba@yahoo.com
^۲ . عضو هیات علمی ، دانشگاه آزاد اسلامی واحد بجنورد، ۰۹۱۵۳۸۸۰۴۹۲ ، bahramzadeh_hosein@yahoo.com
^۳ .کارشناس ارشد مدیریت بازرگانی، شرکت گاز خراسان شمالی، ۰۹۳۰۰۰۳۴۰۳۳ ، vajihe.borhani@gmail.com.

مقدمه

بیش از یک دهه از توجه به سند چشم انداز توسعه اقتصادی- اجتماعی کشور، به مقوله کارآفرینی^۱ می گذرد (حیدری نژاد و همکاران، ۱۳۹۱، ۱۶۰). با گذشت چندی از طرح موضوع و گذران جلسات، همایش ها و سخنرانی های فراوانی در این حیطه هنوز برخی ها نمی توانند آن را تعریف کرده و به اهمیت آن در بخش های مختلف سازمانی پی ببرند. تعاریف متعددی از کارآفرینی بیان شده است که از آن جمله می توان آنرا فرآیندی دانست که به کمک آن فرصت ها برای خلق محصولات و خدمات آتی کشف، ارزیابی و بهره برداری می شوند (مقیم، ۱۳۸۴). همچنین ابزاری است که کارایی اقتصادی را افزایش می دهد (پنگ^۲، ۲۰۰۱). این واژه پرکاربرد را سازمانها برای رشد و ترقی خود با عنوان کارآفرینی سازمانی^۳ می شناسند. کارآفرینی سازمانی یعنی نوع و شیوه ای از فعالیت کارکنان سازمان که به نوآوری در محصول و خدمات منجر می شود یا شیوه ای که افراد فکر می کنند قادرند کارها را به طریقی متفاوت و بهتر انجام دهند. (فروغی و همکاران، ۱۳۸۶). اهمیت و جایگاه کارآفرینی سازمانی از این جهت کاملاً محسوس شده که در آن کارکنان به خدمات و محصولات ارائه شده توسط سازمان ارزش نوینی می بخشند (کالدین و همکاران، ۲۰۰۸). دیدگاه موجود در این واژه و ضرورت بکار گیری آن بخصوص در جوامع اسلامی تحت فشار و تحریم غرب انکارناپذیر است. یکی از بهترین راه های موجود در جهت برطرف ساختن کاهش وابستگی جوامع اسلامی به غرب و حفظ استقلال و پافشاری بر ارزش های حاکم خود در اقتصاد مقاومتی^۴ است. این واژه برای اولین بار توسط رهبر انقلاب اسلامی ایران برای صیانت از تهاجم دشمنان در تمام عرصه های اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، تولیدی و بعنوان راهنمای عمل همه مسئولان و مردم در برابر فشارها و تهدیدات دشمنان بعنوان ایده ای مبتکرانه و بسیار خلاقانه مطرح شده است. اگر تمام دانش انباشته و کتابهای مرسوم اقتصادی دنیا را مطالعه کنید، نظریه یا تجربیهای مدون و مکتوب درباره ی اقتصاد مقاومتی نخواهید یافت. هر کشوری که غلم استکبارستیزی را برپا کند نیازمند چنین الگویی است. یکی از رهیافت های اصلی و اساسی در جهت نائل شدن به مقوله ی اقتصاد مقاومتی موضوع کارآفرینی و به ویژه کارآفرینی سازمانی و توجه به نوآوری و ابتکار و نظریه پردازی و الگوسازی یک ملت در درون است. در این مقاله با نگاهی ویژه و نو، موضوع کارآفرینی سازمانی بعنوان یکی از ارکان اقتصاد مقاومتی توجه خاص شده است.

کارآفرینی و کارآفرینی سازمانی

کارآفرینی بعنوان یکی از اصلی ترین و مهمترین موضوعات دنیای امروز و محرکه اصلی توسعه ی اقتصادی محسوب شده و نقش آن در نوآوری یا ایجاد فضاهای جدید کسب و کار بر همگان واضح و روشن است. (سیدنقوی و عبدالله پور، ۱۳۸۹، ۱۰۴). این مفهوم از مشخصه های یک اقتصاد سالم محسوب می شود که در دنیای پرتلاطم امروزه، اثرگذارترین روش برقراری ارتباط بین علم و بازار است. توجه به این مهم که کارآفرین و کارآفرینی از عنصرهای بالقوه ی توسعه و حرکت بسوی پیشرفت و ترقی است می تواند بسیار بحث انگیز و مورد تحلیل باشد. تمامی تحولات و دگرگونی های مطرح شده در این حوزه کل جهان، علل الخصوص کشورهای جهان سوم را متأثر از خود کرده است. کلمه ی کارآفرین در اوایل قرن شانزدهم ابتدا در زبان فرانسوی

^۱ Entrepreneurship

^۲ Peng

^۳ Corporate Entrepreneurship

^۴ Claudine, Hisrich, Roche

^۵ Resistive econom

مطرح شد (موهانتي^۱ ۱،۲۰۰۶) از دید پیتر دراگر^۲ کارآفرین فردی است که همواره به دنبال تغییر بوده و به آن پاسخ داده و از آن بعنوان یک فرصت بهره می گیرد(سیدنقوی و عبدالله پور، ۱۳۸۹، ۱۰۸) کورکت،^۳ (۲۰۰۸) کارآفرینی را فرآیند پویایی از تغییر بینش و بصیرت با ابتکار و نوآوری می داند. هیسریچ و پیترس^۴ (۲۰۰۹) کارآفرینی را فرآیند خلق هر چیز نو و با ارزش، با صرف وقت و تالش با فرض همراه داشتن خطرات مالی، روحی و اجتماعی و به دست آوردن پاداش های مالی و رضایت فردی و استقلالی که از آن ناشی می شود، تعریف کرده اند. ماکس وبر^۵ جامعه شناس آلمانی معتقد است کارآفرینان محصول شرایط خاص اجتماعی هستند که در این شرایط پرورش می یابند و این جامعه است که افراد را بعنوان کارآفرین شکل می دهد(موهانتي ۳،۲۰۰۶).

شولز اعتقاد دارد که توانایی کارآفرینی صرفاً ذاتی و غیر اکتسابی نیست بلکه با آموزش، پرورش می یابد و به عبارتی باید برای پرورش آن سرمایه گذاری کرد(پیزا- جروجی^۶، ۲۰۰۲، ۴۶۶) استیونسن^۷ کارآفرینی را بعنوان رویکردی مدیریتی تلقی می کند که فرصت ها بدون توجه به منابعی که اکنون در کنترل هستند، جستجو و پیگیری می شوند(استیونسن، ۱۹۸۸). از نظر نگرشی، فرآیند کارآفرینی به تمایل یک فرد یا سازمان به استفاده از هر فرصت جدید و حس مسوولیت برای تغییر خلاقانه ی آن اشاره دارد. این تمایل را گرایش کارآفرینانه می نامند(موریس و لویس^۸، ۱۹۹۵) در منظری دیگر، کارآفرینی تنها به فعالیت های مخاطره آمیز فردی منحصر نمی شود، بلکه مجموعه های سازمانی را نیز درگیر می سازد(دس و استار^۹، ۱۹۹۲) شومپتر^{۱۰} به نقل از ایال و انبار^{۱۱}، بر این باور است که کارآفرینی سازمانی واژه ای است که از دنیای کسب و کار نشات گرفته و عبارت است از توانایی استفاده از منابع با روش های جدید که منجر به خلق محصولات و خدمات جدید می شود(ایال و انبار، ۲۰۰۳). کارآفرینی سازمانی در برگیرنده ی تلاش هایی کارآفرینانه است که به حمایت های سازمانی و اختصاص منابع برای اجرایی کردن فعالیت های نوآورانه در قالب نوآوری سازمانی و فرآیندی و تولیدی احتیاج دارد(جنینگس و سمان^{۱۲}، ۱۹۹۰؛ کانتر^{۱۳}، ۱۹۸۳؛ برگلمن^۱، ۱۹۸۴) از جمله ویژگی های سازمان های کارآفرین می توان به ساختار، متمرکز بودن، غیر رسمی بودن، عمودی و افقی بودن ارتباطات، در انحصار نبودن اطلاعات، گروهی بودن کارها، کنترل آسان و غیر رسمی بودن، داشتن کارکنان توانمند، حمایت مدیریت، قدردانی مدیریت از افراد ریسک پذیر، تحمل کردن انحراف از قواعد کارکنان، متولی شدن طرح های کارآفرینانه، داشتن تنوع در حمایت های مالی مدیریت، حمایت مدیریت از طرح های کوچک آزمایشی، به کارگیری ایده های جدید کارکنان، تغذیه مالی برای شروع و حرکت طرح های نو و قدرت تصمیم گیری مدیریت اشاره کرد(عبدالملکی و

^۱ Mohanty

^۲ Pitter Drucker

^۳ Crockett

^۴ Hisrich & Peters

^۵ Webber

^۶ Piazza-Georgi

^۷ Stevenson

^۸ Morris & Lewis

^۹ Dees & Starr

^{۱۰} Shumpeter

^{۱۱} Eyal & Inbar

^{۱۲} Jennings & Seaman

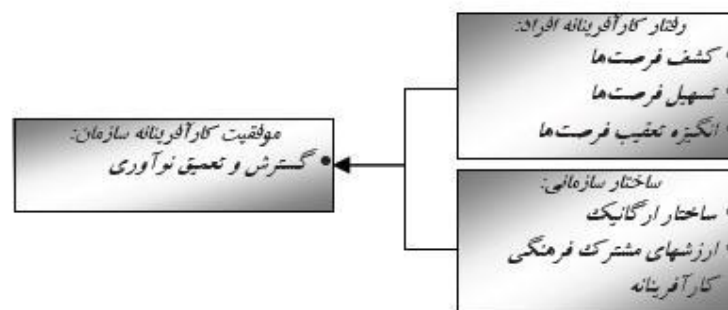
^{۱۳} Kanter

همکاران، ۱۳۸۷، ۱۰۷) الزم به یادآوری است که کارآفرینی سازمانی را می‌توان با کارآفرینی درونی (کارآفرینی درون سازمانی) به جای یکدیگر به کار برد (مک فازن و همکاران، ۲۰۰۵، ۳۵۲). کارآفرینی سازمانی شامل دو قسمت آرایش کارآفرینی و مدیریت کارآفرینی است. عبارت آرایش کارآفرینی به عنوان الگویی از رفتار سازمانی که منعکس کننده تعهد سازمان در افزایش کارآفرینی است، تعریف می‌شود که ترکیبی است از تناوب کارآفرینی و میزان کارآفرینی. تناوب کارآفرینی، تعداد رویدادهای کارآفرینی که سازمان در آن درگیر است را، نشان می‌دهد که با محصولات جدید، خدمات جدید و فرآیندهای جدید مشخص می‌شود و میزان کارآفرینی عبارت است از میزان وارد شدن به رویدادهای نوآورانه، ریسک پذیر و فعالانه. عبارت مدیریت کارآفرینی، تمایل مدیریت به عنوان پی‌گیری کننده و بهره‌بردار از فرصت‌ها، بدون در نظر گرفتن کنترل منابع می‌باشد (فوکس^۱، ۹، ۲۰۰۵). مایر^۲ (۲۰۰۵) به صورت تجربی نشان داده است که توانایی یک مدیر برای بازنگری احساسات و اندیشه‌های خود، دارای یک تأثیر مثبت بر روی رفتار کارآفرینانه است که درون یک بافت سازمانی نمایش داده می‌شود (زامپتاکیس و همکاران^۳، ۱۶۸، ۲۰۰۹). صاحب نظران مختلف چارچوب‌های علمی و کاربردی متعددی را برای ایجاد سازمان کارآفرینانه ارائه کرده‌اند که در ادامه به برخی از این الگوها اشاراتی می‌شود:

الگوی کارآفرینی سازمانی اکهلِس و نک

این الگو می‌کوشد تا به طور مفهومی اثر گذاری رفتارهای کارآفرینانه ی فردی و ساختار سازمانی کارآفرینانه ی سازمانی را بررسی کند. به عبارت دیگر این الگو توانایی سازمان برای بقا در یک محیط سرشار از نوآوری را نشان می‌دهد. (اکهلِس و نک، ۱۹۹۸، ۲)

شکل-۱ الگوی کارآفرینی سازمانی اکهلِس و نک

ابعاد کارآفرینی سازمانی آنتونیک و هیسریچ

^۱ Burglman

^۲ Fox

^۳ Mair

^۴ Zampetakis & et al

^۵ Echols & Neck

^۶ Antoncic & Hisrich

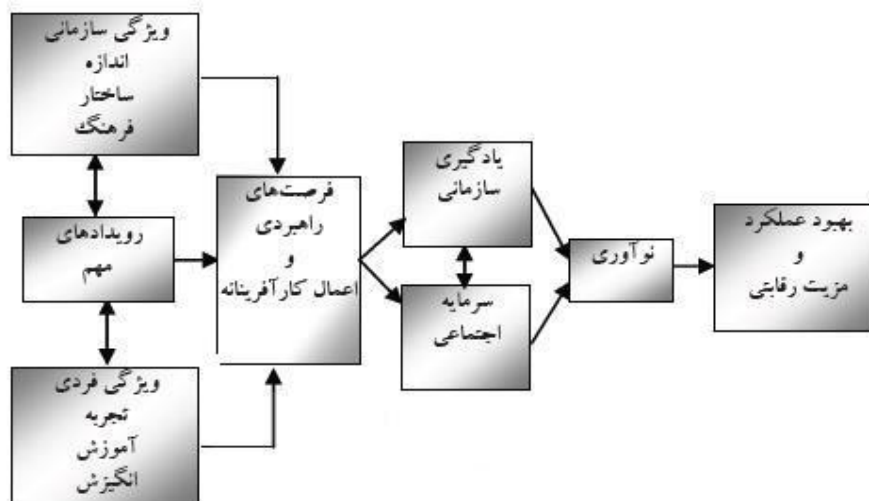
آنها با توجه به بررسی هایی که انجام دادند هشت بعد را برای کارآفرینی سازمانی بر شمرند. آنها بر این عقیده اند که باید به کارآفرینی سازمانی بعنوان مفهوم چند بعدی، متمایز و در عین حال مرتبط نگاه شود (آنتونیک و هیسریچ، ۲۰۰۳) این ابعاد در جدول زیر آمده است:

جدول ۱- ابعاد کارآفرینی سازمانی آنتونیک و هیسریچ

تعاریف	ابعاد
ایجاد واحدها یا شرکت های مستقل و نیمه مستقل	ایجاد شرکت ها یا واحد های مستقل
پیگیری و ورود به کسب و کارهای جدید که درارتباط با بازارها و محصولات فعلی است	کسب و کار جدید
خلق و ایجاد محصولات و خدمات های جدید	نوآوری در محصول و خدمات ها
نوآوری در تکنیک ها و رویه های تولید	نوآوری در فرآیند
تغییر شکل یا اصلاح راهبرد، سازماندهی مجدد، تغییر سازمانی	خود تجدیدی
احتمال ضرر و زیان در ارتباط با سرعت در اقدامات جسورانه، استفاده از منابع در حین جست و جوی فرصت های جدید	خطر پذیری
رویکرد مدیریت عالی در پیشگام بودن	پیش گامی
حالت تهاجمی نسبت به رقبا	رقابت تهاجمی

این ابعاد مورد توافق بسیاری از محققان نیز می باشد.

(لامپکین و دس، ۲۰۰۰) بیان می کنند: پژوهشگران، کارآفرینی را در اشکال متفاوتی تشریح می کنند که عبارتند از گرایش کارآفرینی، مدیریت کارآفرینی و جهت گیری کارآفرینانه که مورد آخر با خطر پذیری، اثر گذار بودن، استقلال و پیش گامی رقابتی مطالعه می شود (لی و سوکوکو^۱، ۲۰۰۷، ۵۵۱).

^۱Lee & Sukoco

شکل ۲- الگوی کارآفرینی سازمانی (جونز^۱، ۲۰۰۵، ۵۰۴)

اوزدمیرسی^۲ (۲۰۱۱) معتقد است که برای سنجش کارآفرینی سازمانی می‌توان، از چهار بعد سرمایه گذاری در کسب و کار جدید، نوآوری^۳، خودتجدیدی^۴، پیشگامی^۵، بهره‌گرفت. از نظر مقیمی (۱۳۸۳) سه عامل بر کارآفرینی سازمانی موثر هستند: الف) عوامل ساختاری کارآفرینانه، شامل مواردی از قبیل: ساختار سازمانی، راهبرد سازمانی و غیره. ب) عوامل رفتاری کارآفرینانه، شامل مواردی از قبیل فرهنگ سازمانی، سبک رهبری و غیره. ج) عوامل زمینه‌ای کارآفرینانه که شامل مواردی از قبیل ارتباط با ارباب رجوع، محیط‌های سیاسی-قانونی، اجتماعی- فرهنگی و محیط اداری.

اقتصاد مقاومتی

هر کشوری که علم استکبارستیزی را برپا کند نیازمند الگوهایی جامع برای مقابله با استعمار و ظلم است. یکی از این مفاهیم ناب، "اقتصاد مقاومتی" است. اگر تمام دانش انباشته و کتابهای مرسوم اقتصادی دنیا را مطالعه کنید، نظریه یا تجربیهای مدون و مکتوب درباره‌ی اقتصاد مقاومتی نخواهید یافت. اقتصاد مقاومتی را میتوان چهارگونه تعریف نمود و چهار الگو از آن یا ترکیبی از همه‌ی آنها را در کشور به عنوان پروژه‌هایی ملی پیگیری کرد. در تعریف این نوع جدید از اقتصاد صحبت از چهار نوع اقتصاد مطرح می‌شود:

الف) اقتصاد موازی؛ یعنی همانطور که هر انقلابی برای رسیدن به اهداف خود نیازمند نهادهایی برای تامین اقداماتش و حفظ کيان خود است، انقلاب اسلامی و کشور ایران نیز به نهادهایی مقاومتی در اقتصادش نیاز دارد، بگونه‌ای که شاید ماهیتا از عهده نهادهای رسمی اقتصادی بر نمی‌آید. استفاده از سازمانهای مردم‌نهاد، سازمان‌های دانش‌بنیان، مراکز تحقیقاتی و ... نمونه‌هایی از نوع اند.

ب) اقتصاد ترمیمی؛ عبارت از اقتصادی است که در پی "مقاومسازی"، "آسیب‌زدایی"، "خلل‌گیری" و "ترمیم" ساختارها و نهادهای فرسوده و ناکارآمد موجود اقتصادی است. یعنی اگر در رویکرد قبلی می‌گفتیم که فلان نهاد نمیتواند انتظارات ما را برآورده کند، در رویکرد جدید به دنبال آن هستیم که با تعریف سیاستهای نهادهای موجود، کاری کنیم که انتظارات ما را برآورند. یعنی باید ترکهای ساختاری دیوار نهادهای اقتصادی را ترمیم کنیم. این مسأله یعنی ترمیم و مقاومسازی ساختارهای اجرایی و اداری کشور حسب نیازهای مختلف و مقتضیات زمان و مکان هم امری دور از ذهن نیست. کشورهای توسعه یافته نیز در برهه‌هایی از تاریخ اقتصادی خود، مجبور به مقاومسازی ساختارهای اقتصادی شدند. مثلاً غرب پس از دو شوک نفتی ۱۹۷۹ و ۱۹۸۳ میلادی، اقدام به جایگزینی سوختهای فسیلی با سایر سوختهای نوین کرد؛ به طوری که امروزه با قیمت‌های بالای یکصد دلار نیز دچار شوک نفتی نمیشود.

^۱ Jones

^۲ Ozdemirci

^۳ New Business Venturing

^۴ Innovativeness

^۵ Self-Renewal

^۶ Reactiveness

ج) اقتصاد دفاعی؛ تعریف سوم از اقتصاد مقاومتی، متوجه "هجمه شناسی"، "آفندشناسی" و "پدافندشناسی" ما در برابر آن هجمه است. یعنی ما باید ابتدا بررسی کنیم که مخالفان ما حمله به اقتصادمان و اخلاف در آن را چگونه و با چه ابزارهایی صورت می‌دهند. بنابراین وقتی به اقتصاد مقاومتی دست یافته ایم که ابزارها و شیوه‌های هجمه‌ی دشمن را پیشاپیش شناخته باشیم و بر اساس آنها استراتژی مقاومت خود را علیه آنان تدوین و اجرا کنیم. بدیهی است تا آفند دشمن شناخته نشود، مقاومت متناسب با آن نیز طراحی و اجرا نخواهد شد.

د) اقتصاد الگو؛ چهارمین تعریف نیز این است که اساساً اقتصاد مقاومتی یک رویکرد کوتاه مدت سلبی و اقدامی صرفاً پدافندی نیست؛ بلکه الگویی کاملاً بلند مدت است که در تمام افکار و حرکات مسئولان نمود واقعی و عینی دارد. در این رویکرد، ما در پی "اقتصاد ایده‌آلی" هستیم که هم اسلامی باشد و هم ما را به جایگاه اقتصاد اول منطقه برساند؛ اقتصادی که برای جهان اسلام الهام‌بخش و کارآمد بوده و زمینه‌ساز تشکیل "تمدن بزرگ اسلامی" باشد. بدین معنا اساساً در الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت، یکی از مؤلفه‌های مهم الگو میباید متضمن مقاومت و تحقق آن باشد. در این مقوله است که اقتصاد مقاومتی مشتمل بر اقتصاد کارآفرینی و ریسک‌پذیری و نوآوری میشود. بنابراین با توجه به انواع چهارگانه اقتصاد در منظر اقتصاد مقاومتی می‌توان مؤلفه‌های آن را مطابق شکل زیر در نظر گرفت

شکل ۳- ابعاد اقتصاد مقاومت

پیشینه پژوهشی

(هوشمند چایجانی و همکارانش، ۱۳۹۱) در تحقیقی با توجه به شرایط کنونی موجود در نظام اقتصادی کشور و تحمیل فشارهای ظالمانه، در این مقاله تلاش کردند ضمن توضیح آن، ابعاد اقتصاد مقاومتی با توجه به نظرات و بیانات مسئولان کشور تشریح شود. الزاماتی که برای ایجاد یک اقتصاد مقاومتی مورد نیاز است بیان شده و کارآفرینی به عنوان یک عامل تاثیرگذار در اقتصاد مقاومتی مورد توجه قرار گرفته است. سپس با توجه به بررسی ادبیات کارآفرینی ابعاد آن به همراه تعریفی جامع بیان شده و در پایان علاوه بر بیان نقش کارآفرینی در اقتصاد، ابعاد کارآفرینی با اقتصاد مقاومتی تلفیق می‌شود و تاثیراتی که

کارآفرینی بر اقتصاد دارد، مطرح می‌گردد. در تحقیق دیگری به تعاریف اقتصاد مقاومتی پرداخته شده و راهکارهایی جهت عملیاتی شدن آن و همچنین وظایف و نقش دولت و مردم در به تحقق رسیدن اقتصاد مقاومتی مورد بررسی قرار گرفته و در این راستا به راهکارها و راهبرد های مقاومتی برای رشد تولید داخل و حمایت از کارو همچنین مزایای آن شامل (اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی، علمی و آموزشی، سیاسی و ...) اشاره گردیده است (کالنتر و امرایی، ۱۳۹۱) سلاجقه و گوهرریزی (۱۳۹۱) در تحقیق با عنوان برنامه ریزی، کارآفرینی و توسعه هماهنگ مناطق کشور گامی موثر در اقتصاد مقاومتی، با نگاهی به جمعیت استانهای کشور و روند تولید ناخالص داخلی استانها (در سالهای ۷۹ و ۸۳) سهم آنها از تولید ناخالص داخلی کشور مورد بررسی قرار داده اند. سپس وضعیت تولید ناخالص داخلی استانها به نسبت جمعیت آنها مقایسه شده است که در نهایت مشخص گردیده است که به دلیل عدم توزیع عادلانه و تخصیص بهینه منابع و امکانات شرایط بعضی از استانها نابسامان است در حالیکه در استانهایی مانند تهران بدلیل تمرکز بیش از حد امکانات از وضعیت بسیار مناسب تری برخوردارند. لذا در صورتی که کشورمان بخواهد در مقابل فشارهای اقتصادی مقاومت کند رشد و توسعه هماهنگ مناطق کشور گامی موثر در راستای اقتصاد مقاومتی می باشد. تراب زاده جهرمی و همکاران (۱۳۹۲) در تحقیقی با عنوان بررسی ابعاد و مولفه های اقتصاد مقاومتی جمهوری اسلامی ایران در اندیشه رهبری موضوع اقتصاد مقاومتی را با توجه به سخنان ناب رهبری و با بهره گیری از روش نظریه پردازی داده بنیاد^۱، ابعاد، ویژگی ها و الزامات مقاومتی را استخراج کردند

چارچوب نظری تحقیق

با توجه به مبانی نظری تحقیق مشخص است که بیان این جمله که ساختارهای اقتصادی، امروز با گذشته تفاوت های بسیاری دارد امری بدهی به نظر می رسد. شاخص های سخت افزاری و استفاده از دارایی های مشهود، جای خود را به نوآوری، ابداع، خلق محصولات جدید و جنبش نرم افزاری در فضای سازمانی و مشارکت گروهی افراد داده است. اگر تا دیروز، بارزترین و مهمترین افراد ثروتمندانی با منابع مالی تلقی می شدند، امروزه افراد صاحب دانش و کارآفرین ثروتمندترین مردم دنیا هستند. پس وابستگی ملل به خلاقیت، ریسک پذیری، کارآفرینی و ... امری انکارناپذیر است. در این میان، پیدایی انقلاب اسلامی در عصر کنونی و در فضایی سیاسی و پر چالش امروزی معادلات جدیدی را رقم زده است. طبیعی است که ظهور و بروز برنامه های فشار از سوی معارضان برای برچیدن چنین ساختاری دور از ذهن نخواهد بود. اکنون جمهوری اسلامی پس از دوران سخت با دوران هوشمندی و نرم افزاری مواجه است. تحریم های شدید اقتصادی و محدودیت های کسب و کار داخلی و ارتباطات خارجی دست و پا گیر، شرایطی را فراهم ساخته تا یک بار دیگر تفکر ناب ایرانی پا به عرصه وجود گذاشته و راه حلی غافلگیرانه و اساسی را برای مقابله با این گونه فشارها ارائه دهد. عرصه ظهور تفکر اقتصادی بر پایه ی مقاومت که از سوی رهبری انقلاب ترسیم شده است، بیانگر مجموعه تعاریف، شاخص ها و سیاست هایی است که اقتصاد ملی را بر اساس شرایط فشار و تحریم و کاهش وابستگی ها به خارج فراهم ساخته و انعطاف پذیری و اقتدار را برای یک ملت به ارمغان خواهد آورد. آنچه در نگاه نخست از یک اقتصاد مبتنی بر مقاومت برمی آید رویارویی با تحریم های اقتصادی است. بدین معنی که اولاً " راه هایی برای دور زدن تحریم ها جستجو شود و ثانیاً ظرفیت تحمل سختی و فشار در درون اقتصاد ملی، ارتقاء یابد. در هر مقطع، حوزه های تحریم شده شناسایی و برای جایگزین کردن آنها اقداماتی صورت گیرد. در این مقاله به کارآفرینی سازمانی بعنوان یکی از اصلی ترین جنبه های رسیدن به مقوله اقتصاد مقاومتی نگریسته شده است. ایجاد شرایط کارآفرینی درون سازمانی، نوآوری و

^۱ Grounded Theory

توجه به افراد داخل سازمان و بالا بردن انگیزه ی تلاش و کوشش آنها همگی مصداق های کارآفرینی سازمانی بعنوان عنصر مهم اقتصاد مقاومتی تلقی می شوند. در جدول زیر ابعاد کارآفرینی سازمانی با در نظر گرفتن مقاصد رهبری انقلاب برای دست یابی به یک اقتصاد مبتنی بر مقاومت آمده است:

جدول ۲ - ابعاد کارآفرینی سازمانی بر پایه اقتصاد مقاومتی

سرمایه گذاری در زمینه های جدید
ایجاد شرکت هایی با واحد های مستقل
برنامه ریزی علمی و فنی هوشمندانه
ایجاد واحدهای دانش بنیان و تمرکز بر خیرگی درون سازمانی
ایجاد اتاق های فکر و استفاده از تمام ظرفیت موجود در ایجاد محصولات نوآورانه
خودتجدیدی
تمرکز بر نیروی داخلی
ایجاد فضای رقابت در نیروی کار داخلی
مشارکت افراد درون سازمان در فعالیت های کارآفرینانه
تشویق افراد خالق و حمایت از آنها
مبارزه با فساد درون سازمانی با مهارت های خلاقانه مدیریتی
توسعه و نوآوری مستمر در تکنولوژی تولید
ریسک پذیری
پیشگامی در ارائه خدمات با کیفیت
رقابت تهاجمی بر پایه ی تفکر خالقانه
مدیریت مصرف
تغییر ساختارها و اصلاح آنها با هدف بهبود مستمر فرآیندها
ایجاد فرهنگ کارآفرینی در بین تمام افراد درون سازمان
ایجاد فضای امن نوآوری و خلاقیت درون سازمان
نگاه استراتژیک به توسعه محصولات و صادرات آنها
تمرکز بر توان داخلی و پرکردن شکاف ها با روحیه از خودگذشتگی

روش شناسی تحقیق

این تحقیق از دید هدف از نوع مطالعات کاربردی و از دید جمع آوری داده های تحقیق از نوع توصیفی- پیمایشی محسوب می شود. جامعه آماری تحقیق شرکت تولیدی آذین فورج در شهر اسفراین در استان خراسان شمالی در زمینی به مساحت ۵۰۰۰ متر مربع بوده و دارای سالن های تولید ماشین کاری سنگین ، فورج ، قالب سازی ، و برشکاری میباشد. این شرکت با بیش از پانزده سال سابقه تولید به روش فورج ، انواع قطعات خودروهای سبک و سنگین ، یراق آالت خطوط انتقال و تاسیسات شبکه فشار قوی، ادوات کشاورزی تا وزن ۱۵۰ کیلو گرم، قطعات راه آهن و مترو، ماشین کاری انواع قطعات فلزی

سنگین با قطر ۲.۶ متر و طول ۹ متر و تا وزن ۶۰ تن ، و نیز برشکاری قطعات فولادی تا قطر ۶.۲ متر و نیز ساخت قالبهای فولادی مورد نیاز کارگاههای خود و صنایع منطقه و همچنین با بهره گیری از پرسنل متخصص و کارآموزده ، خدمات رسانی به بخش وسیعی از صنعت کشور را در پرونده خود دارا میباشد. این شرکت با اشتغالزایی مستقیم برای ۱۵۰ نفر و غیر مستقیم برای ۵۰۰ نفر در صنایع پایین دست و بال دست ، در سال ۱۳۸۶ و ۱۳۸۸ بعنوان کارآفرین برتر در استان خراسان شمالی انتخاب گردید. برای تایید روایی^۱ از روایی محتوا بهره برداری شد بدین ترتیب که پرسشنامه محقق ساخته در اختیار ۳ تن از اساتید مجرب در حوزه کارآفرینی قرار گرفت و روایی سوالات مورد تایید قرار گرفت. برای تایید پایایی^۲ از آلفای کرونباخ بهره برداری شد که ضریب آلفای ۰.۹۴ نشان از پایایی بالای سوالات تحقیق دارد. تحقیق در دو مرحله به انجام رسیده است: نخست با استفاده از تحلیل عاملی اکتشاف^۳ مولفه های کارآفرینی سازمانی با استفاده از نمره عاملی بدست آمده و مقادیر ویژه ی^۴ استخراج شده، طبقه بندی شده و با توجه به ادبیات اقتصاد مقاومتی نام گذاری گردیدند. جدول زیر خروجی ماتریس چرخیده شده اجزا^۵ در تحلیل عاملی را نشان می دهد:

جدول ۳- ماتریس چرخیده شده اجزا توسط چرخش واریماکس^۶

اجزا				مولفه ها
۴	۳	۲	۱	
		۰.۷۵۳		سرمایه گذاری در زمینه های جدید
		۰.۴۳۶		ایجاد شرکت هایی با واحد های مستقل
		۰.۶۷۷		برنامه ریزی علمی و فنی هوشمندانه
		۰.۴۱۲		ایجاد واحدهای دانش بنیان و تمرکز بر خبرگی درون سازمانی
		۰.۵۵۵		ایجاد اتاق های فکر و استفاده از تمام ظرفیت موجود در ایجاد محصولات نوآورانه
	۰.۷۷۳			خودتجدیدی
	۰.۸۲۸			تمرکز بر نیروی داخلی
	۰.۷۶۴			ایجاد فضای رقابت در نیروی کار داخلی
	۰.۴۷۱			مشارکت افراد درون سازمان در فعالیت های کارآفرینانه
	۰.۴۹۷			تشویق افراد خالق و حمایت از آنها
	۰.۶۴۹			مبارزه با فساد درون سازمانی با مهارت های خلاقانه مدیریتی
۰.۷۸۴				توسعه و نوآوری مستمر در تکنولوژی تولید
۰.۸۱۱				ریسک پذیری
۰.۶۳۴				پیشگامی در ارائه خدمات با کیفیت
۰.۷۴۸				رقابت تهاجمی بر پایه ی تفکر خلاقانه
۰.۸۰۳				مدیریت مصرف
			۰.۶۳۳	تغییر ساختارها و اصلاح آنها با هدف بهبود مستمر فرآیندها
			۰.۵۷۶	ایجاد فرهنگ کارآفرینی در بین تمام افراد درون سازمان
			۰.۶۴۲	ایجاد فضای امن نوآوری و خلاقیت درون سازمان

^۱ Validity

^۲ Reliability

^۳ Exploratory Factor Analysis

^۴ Eigenvalue

^۵ Rotated component Matrix

^۶ Varimax

		۰.۵۱۶	نگاه استراتژیک به توسعه محصولات و صادرات آنها
		۰.۶۸۱	تمرکز بر توان داخلی و پرکردن شکاف ها با روحیه از خودگذشتگی

با توجه به جدول چرخیده شده اجزا مولفه های کارآفرینی سازمانی در چهار گروه دسته بندی شده اند. با در نظر گرفتن تعاریف چهار گانه اقتصاد که در مجموع نشان دهنده اقتصاد مقاومتی هستند و بر مبنای ادبیات تحقیق خواهیم داشت:

- سرمایه گذاری در زمینه های جدید، ایجاد شرکت هایی با واحد های مستقل، برنامه ریزی علمی و فنی هوشمندانه، ایجاد واحدهای دانش بنیان و تمرکز بر خبرگی درون سازمانی و ایجاد اتاق های فکر و استفاده از تمام ظرفیت موجود در ایجاد محصولات نوآورانه را می توان جزء اقتصاد موازی سازمان دانست.
- خودتجدیدی، تمرکز بر نیروی داخلی، ایجاد فضای رقابت در نیروی کار داخلی، مشارکت افراد درون سازمان در فعالیت های کارآفرینانه، تشویق افراد خلاق و حمایت از آنها و مبارزه با فساد درون سازمانی با مهارت های خلاقانه مدیریتی را جزء اقتصاد ترمیمی سازمان دانست.
- توسعه و نوآوری مستمر در تکنولوژی تولید، ریسک پذیری، پیشگامی در ارائه خدمات با کیفیت، رقابت تهاجمی بر پایه ی تفکر خلاقانه و مدیریت مصرف را بعنوان اقتصاد دفاعی سازمان دانست.
- تغییر ساختارها و اصلاح آنها با هدف بهبود مستمر فرآیندها، ایجاد فرهنگ کارآفرینی در بین تمام افراد درون سازمان، ایجاد فضای امن نوآوری و خالقیت درون سازمان، نگاه استراتژیک به توسعه محصولات و صادرات آنها، تمرکز بر توان داخلی و پرکردن شکاف ها با روحیه از خودگذشتگی را جزء اقتصاد الگوی سازمان در نظر گرفت.

پس از مشخص شدن مولفه های هر گروه و نام گذاری آنها در مرحله دوم وجود تاثیر یا عدم تاثیر کارآفرینی سازمانی بر انواع اقتصاد با توجه به مولفه های هر گروه آزمون می شود. چهار فرضیه مطابق زیر تدوین شده است:

فرضیه اول: کارآفرینی سازمانی بر اقتصاد موازی تاثیر ندارد.

فرضیه دوم: کارآفرینی سازمانی بر اقتصاد ترمیمی تاثیر ندارد.

فرضیه سوم: کارآفرینی سازمانی بر اقتصاد دفاعی تاثیر ندارد.

فرضیه چهارم: کارآفرینی سازمانی بر اقتصاد الگو تاثیر ندارد.

برای بررسی فاز دوم تحقیق از رگرسیون^۱ بهره گرفته شده است.

فرضیه اول: جدول ۴ نتایج تحلیل رگرسیون را نشان می دهد. ستون های این خروجی شامل: خطای معیار ضرایب ستون B، بت(مقدار استاندارد شده ضرایب که نشان دهنده میزان تغییر در متغیر وابسته به ازای تغییری به اندازه ی یک انحراف معیار در متغیر مستقل است) که هر چه قدر مطلق آن بزرگتر باشد رابطه ی قوی تری متغیر وابسته با مستقل را نشان می دهد.

^۱ Regression

آماره t و sig در ادامه آمده است. همچنین نتایج تحلیل ANOVA در تمام چهار فرضیه حکایت از رابطه ی خطی بین متغیرها دارد.

جدول ۴- نتایج تحلیل رگرسیون در فرضیه اول

sig	مقدار t	مقدار استاندارد نشده ^۱		مدل	
		مقدار استاندارد شده ^۲	خطای استاندارد ^۳	مقدار B	ثابت ^۵
۰.۰۰۰	۵.۱۳۸	---	۸.۷۲۰	۴۴.۸۰۴	۱
۰.۰۰۰	۱۱.۶۸۰	۰.۸۴۳	۰.۰۵۱	۰.۵۹۲	کارآفرینی سازمانی

برای بررسی تاثیر متغیر مستقل روی متغیر وابسته از ستون ضرایب استاندارد شده استفاده می شود. با توجه به جدول بالا یک واحد تغییر در متغیر کارآفرینی سازمانی ۰.۸۴۳ تغییر در اقتصاد موازی ایجاد می کند. همچنین با توجه به آنکه مقدار sig کمتر از ۰.۰۵ می باشد نباید متغیرها را از معادله رگرسیون خارج کرد.

فرضیه دوم: جدول. نتایج تحلیل را نشان می دهد:

جدول ۵- نتایج تحلیل رگرسیون در فرضیه دوم

sig	مقدار t	مقدار استاندارد نشده		مدل	
		مقدار استاندارد شده	خطای استاندارد	مقدار B	ثابت
۰.۰۰۰	۵.۹۲۸	---	۸.۶۷۲	۴۶.۸۲۴	۱
۰.۰۰۰	۱۲.۴۳۲	۰.۸۵۴	۰.۱۴۷	۰.۶۰۴	کارآفرینی سازمانی

با توجه به جدول بالا یک واحد تغییر در متغیر کارآفرینی سازمانی ۰.۸۵۴ تغییر در اقتصاد ترمیمی ایجاد می کند. همچنین با توجه به آنکه مقدار sig کمتر از ۰.۰۵ می باشد نباید متغیرها را از معادله رگرسیون خارج کرد.

^۱ Unstandardized Coefficients

^۲ Standardized Coefficients

^۳ Std . Error

^۴ Beta

^۵ Constant

فرضیه سوم: جدول ۶ نتایج تحلیل را نشان می دهد:

جدول ۶- نتایج تحلیل رگرسیون در فرضیه سوم

sig	مقدار t	مقدار استاندارد نشده		مدل	
		مقدار استاندارد شده	خطای استاندارد	B مقدار	ثابت
۰.۰۰	۵.۱۴۶	---	۸.۷۲۷	۴۵.۴۳۸	۱
۰.۰۰	۱۱.۶۹۱	۰.۸۵۱	۰.۰۵۷	۰.۵۹۷	کارآفرینی سازمانی

با توجه به جدول بالا یک واحد تغییر در متغیر کارآفرینی سازمانی ۰.۸۵۱ تغییر در اقتصاد دفاعی ایجاد می کند. همچنین با توجه به آنکه مقدار sig کمتر از ۰.۰۵ می باشد نباید متغیرها را از معادله رگرسیون خارج کرد.

فرضیه چهارم: جدول ۷ نتایج تحلیل را نشان می دهد:

جدول ۷- نتایج تحلیل رگرسیون در فرضیه چهارم

sig	مقدار t	مقدار استاندارد نشده		مدل	
		مقدار استاندارد شده	خطای استاندارد	B مقدار	ثابت
۰.۰۰	۵.۱۲۷	---	۸.۶۷۸	۴۴.۷۸۹	۱
۰.۰۰	۱۱.۵۸۹	۰.۸۳۷	۰.۰۳۲	۰.۵۷۶	کارآفرینی سازمانی

با توجه به جدول بالا یک واحد تغییر در متغیر کارآفرینی سازمانی ۰.۸۳۷ تغییر در اقتصاد الگو ایجاد می کند. همچنین با توجه به آنکه مقدار sig کمتر از ۰.۰۵ می باشد نباید متغیرها را از معادله رگرسیون خارج کرد.

نتیجه گیری

در حالی که تعداد کشورهای فقیر و وابسته در دنیا رو به افزایش است، سلطه گری و استعمار کشورهای قدرتمند روز بروز افزونتر می شود. ظهور و بروز پدیده ای نو و جامع همچون اقتصاد مقاومتی تنها مبتنی بر مباحثات تئوریک و فقط مختص قشر خاص در جامعه ای خاص نمی شود. بلکه بحث در حوزه اقتصاد مقاومتی به تمام اقشار یک جامعه مربوط می شود چرا که : اقتصاد مقاومتی بر پایه ی خود کفایی در تمام زمینه ها بنا نهاده شده است. رسیدن به استقلال کامل، تکیه بر توان نیروهای داخلی، حفظ ارزش ها و مصادیقی بارز از این نوع اقتصادند. کارآفرینی بعنوان یکی از بنیان های ایجاد زمینه ی اقتصاد مقاومتی محسوب شده و کارآفرینی سازمانی از ارکان کارآفرینی به شمار می آید. در این مقاله مقوله کارآفرینی سازمانی و تاثیر آن بر اقتصاد مقاومتی مورد بحث و چالش قرار گرفت. پس از مرور ادبیات تحقیق، چهار نوع اقتصاد که زنجیره اصلی اقتصاد مقاومتی را شکل می دهند تعریف و تحلیل شد. تحقیق در فاز مطالعه مورد بدنبال مولفه های کارآفرینی سازمانی در یکی از

سازمانهای نمونه کارآفرین در کشور، ۲۱ مولفه را شناسایی نمود. در فاز اول تحقیق به کمک تحلیل عاملی اکتشافی مولفه های کارآفرینی سازمانی از نگاه اقتصاد مقاومتی در چهار گروه دسته بندی شدند. ۵ مولفه متعلق با اقتصاد موازی، ۶ مولفه متعلق به اقتصاد ترمیمی، ۱ مولفه متعلق به اقتصاد دفاعی و نهایتاً ۵ مولفه هم متعلق به اقتصاد الگو شناسایی و طبقه بندی شدند. جدول ۸ اولویت بندی مولفه های کارآفرینی سازمانی را از نگاه اقتصاد مقاومتی بر پایه ی نمره عاملی بدست آمده از تحلیل ها نشان می دهد:

جدول ۸- اولویت بندی مولفه های کارآفرینی سازمانی از دید اقتصاد مقاومتی

نمره عاملی	مولفه ها
۰.۸۲۸	تمرکز بر نیروی داخلی
۰.۸۱۱	ریسک پذیری
۰.۸۰۳	مدیریت مصرف
۰.۷۸۴	توسعه و نوآوری مستمر در تکنولوژی تولید
۰.۷۷۳	خودتجدیدی
۰.۷۶۴	ایجاد فضای رقابت در نیروی کار داخلی
۰.۷۵۳	سرمایه گذاری در زمینه های جدید
۰.۷۴۸	رقابت تهاجمی بر پایه ی تفکر خلاقانه
۰.۶۸۱	تمرکز بر توان داخلی و پرکردن شکاف ها با روحیه از خودگذشتگی
۰.۶۷۷	برنامه ریزی علمی و فنی هوشمندانه
۰.۶۴۹	مبارزه با فساد درون سازمانی با مهارت های خلاقانه مدیریتی
۰.۶۴۲	ایجاد فضای امن نوآوری و خلاقیت درون سازمان
۰.۶۳۴	پیشگامی در ارائه خدمات با کیفیت
۰.۶۲۳	تغییر ساختارها و اصلاح آنها با هدف بهبود مستمر فرآیندها
۰.۵۷۶	ایجاد فرهنگ کارآفرینی در بین تمام افراد درون سازمان
۰.۵۵۵	ایجاد اتاق های فکر و استفاده از تمام ظرفیت موجود در ایجاد محصولات نوآورانه
۰.۵۱۶	نگاه استراتژیک به توسعه محصولات و صادرات آنها
۰.۴۹۷	تشویق افراد خلاق و حمایت از آنها
۰.۴۷۱	مشارکت افراد درون سازمان در فعالیت های کارآفرینانه
۰.۴۳۶	ایجاد شرکت هایی با واحد های مستقل
۰.۴۱۲	ایجاد واحدهای دانش بنیان و تمرکز بر خبرگی درون سازمانی

با توجه به جدول بالا بیشترین اولویت با تمرکز بر توان داخلی، ریسک پذیری، مدیریت مصرف و توسعه و نوآوری مستمر

در تکنولوژی تولید است که دقیقاً با مباحث مطرح شده در اقتصاد مقاومتی همسو بوده و سازمانها را برای ایجاد جوی بر پایه نوآوری، خلاقیت فردی و سازمانی و اتکا به توان درونی خود تشویق می‌کند. از طرفی یکی از عوامل حیاتی موفقیت اقتصاد مقاومتی، تشویق افراد خالق و حمایت از آنها، مشارکت افراد درون سازمان در فعالیت‌های کارآفرینانه، ایجاد شرکت‌هایی با واحد‌های مستقل و از همه مهمتر ایجاد واحدهای دانش بنیان و تمرکز بر خبرگی درون سازمانی است که متأسفانه این سازمان در این موارد اولویت کمی برای آنها قائل است. در فاز دوم، تحقیق بدنبال بررسی تاثیر یا عدم تاثیر کارآفرینی سازمانی بر انواع چهارگانه اقتصاد از نگاه مقاومت است. نتایج تحلیل رگرسیون نشان می‌دهد کارآفرینی سازمانی بر تمام انواع چهارگانه اقتصاد مقاومتی تاثیر مثبتی دارد. بگونه‌ای که یک واحد تغییر در متغیر کارآفرینی سازمانی بصورت مجزا ۰.۸۴۳ تغییر در اقتصاد موازی، ۰.۸۵۴ تغییر در اقتصاد ترمیمی، ۰.۸۵۱ تغییر در اقتصاد دفاعی و ۰.۸۳۷ تغییر در اقتصاد الگو ایجاد می‌کند. بنابراین بیشترین تاثیر را در اقتصاد ترمیمی و کمترین اثر را بر اقتصاد الگو می‌گذارد. همچنین معادلات رگرسیونی به شرح زیر خواهد بود:

$$\text{اقتصاد موازی}(Y) = ۰.۵۹۲ + ۴۴.۸۰۴ \times (\text{کارآفرینی سازمانی})$$

$$\text{اقتصاد ترمیمی}(Y) = ۰.۶۰۴ + ۴۶.۸۲۴ \times (\text{کارآفرینی سازمانی})$$

$$\text{اقتصاد دفاعی}(Y) = ۰.۵۹۷ + ۴۵.۴۳۸ \times (\text{کارآفرینی سازمانی})$$

$$\text{اقتصاد الگو}(Y) = ۰.۵۷۹ + ۴۴.۷۸۹ \times (\text{کارآفرینی سازمانی})$$

منابع

- ترابزاده، سید محمد. سیمین نسب، مریم (۱۳۹۲)، ابعاد و مولفه‌های اقتصاد مقاومتی ایران در اندیشه رهبری، مطالعات انقلاب اسلامی، شماره ۳۲- صص ۳۱-۴۵.
- حیدر نژاد، سعید، غفرانی، محمد. جلیلود، جواد (۱۳۹۱)، رابطه بین ساختار سازمانی و کارآفرینی سازمانی در اداره تربیت بدنی سیستان و بلوچستان، مطالعات مدیریت ورزشی، شماره ۱۵ صص ۱۵۹-۱۷۲.
- سلاجقه، سعید، جمشیدی، محمد (۱۳۹۱)، برنامه ریزی، کارآفرینی و توسعه مناطق اقتصادی در چند مرحله اثر بخشی اقتصاد مقاومتی، همایش ملی بررسی و تبیین اقتصاد.
- سید نقوی، محمد علی. عبدالله پور، محمد (۱۳۸۹)، رابطه بین سرمایه اجتماعی و کارآفرینی، کارآفرینی شماره ۹، صص ۱۰۳-۱۳۰.
- عبدالملکی، جواد، یوسفی افراشته، محمد، پیر محمدی، محمد (۱۳۸۷)، بررسی رابطه بین کارآفرینی و توسعه مهارتهای کارآفرینی، کارآفرینی شماره ۲ صص ۱۰۳-۱۳۰.
- فروغ زاده، حسین، مظفری، سید احمد (۱۳۸۶)، ارزیابی و اولویت بندی مشاغل ورزشی، علوم ورزشی شماره ۱۶
- کلانتر، احمد، امرایی، فاطمه (۱۳۹۱)، اقتصاد مقاومتی، تولید و حمایت از کار در پایتخت ایران، مجموعه مقالات کنفرانس ملی اقتصاد مقاومتی، دانشگاه گیلان.
- مقیمی، سید محمد (۱۳۸۴)، سازمانهای دولتی کارآفرین، تهران، نشر فرا اندیش.
- مقیمی، سید محمد (۱۳۸۳)، عوامل موثر بر کارآفرینی در سازمانهای خدمات اجتماعی و عمومی در ایران، مجله فرهنگ مدیریت، سال دوم، شماره هفتم، صص ۲۷-۲۸.

- Antonic, B Hisrich, R.D. () “Clarifying the entrepreneurship concept”, journal of small business and enterprise development, vol. , No. , pp. -
- Claudine, K. Hisrich, R. Roche, F. (). A conceptual model of public sector corporate entrepreneurship. IntEntrepManag, : -
- Dees JG, Starr JA, (). Entrepreneurship through an ethical lens: dilemmas and issues for research and practice issue of working paper series (sol. C. snider entrepreneurial center). Boston: Wharton school of the University of Pennsylvania, snider entrepreneurial center, p
- Drucker, P., () “The Discipline of Innovation”, Harvard Business Review, May-June. Vol. , No. , PP. - .
- Echoles Ann & Neck Christopher, () “the impact of behaviors and structural od corporate entrepreneurship success”, journal of management Psychology, Vol. , No. ½.
- Eyalori & Inbardan, () Development a public school entrepreneurship inventory. International journal of entrepreneurial behavior & research. Vol. , No.
- Fox, Julie. M, () organizational Entrepreneurship and the organizational performance linkage in university extension, Doctoral dissertation, Ohio state university p & .
- Hisrich, Robert B, peters- Michael P. () Entrepreneurship. Tata MC raw grow- hill publishing company limited.
- Hoshman-Chayjani, M. AL-Taha, SH. Esmaeilzadeh, M, () Resistive economy & Entrepreneurship, national conference to examine and explain the strength of the economy.
- Jennings, D. F. Seaman, S. L, () “Aggressiveness of response to new business opportunities following deregulation: an empirical study of established financial firms”, journal of business and venturing, vol. , pp. - .
- Jones O., () “manufacturing regeneration through corporate entrepreneurship: middle managers and organizational innovation”, international journal of operations & production management, Vol. , No. , PP. - .
- Lee, Les Tien-Shang: Sukoco, Badri Munir., () “the effects of entrepreneurial Orientation and Knowledge management capability on organizational Effectiveness in Taiwan: the Moderating Role of Social capital”, international Journal of management, Vol. , No. , P. .
- Morris MH, Lewis PS, () “The determinants of entrepreneurial activity: implications for marketing, European journal of marketing, (), pp. - .
- Mohanty S.K, () Fundamental of entrepreneurship, Prentice- Hall of India.
- Ozdemirci, A., () corporate entrepreneurship and strategy process: A Performance based research on Istanbul market. Journal of procedia social and behavioral sciences, , - .
- Peng, M. W., () How entrepreneurs create wealth in transition economics, academy of management executive, : pp: - .
- Piazza-Georgi B., () “the role of human and social capital in growth: extending our understanding”, Cambridge journal of economics, Vol. , No. , PP. - .
- Stevenson HH. (). a Perspective on Entrepreneurship, Boston: Harvard Business School, P. .
- Torabzadeh Jahromi, M. S, Sajadiyeh, SA, Samieinasab, M. () Dimensions and components of Resistive economy of Iran in Thought Leadership, Islamic revolution studies, a quarterly scientific research journal, vol. , spring, no , pp - [IN PERSIAN]
- Zampetakis, Leonidas. A & beldekos, panagiotis & moustakis, vassilis.S, () Day to day entrepreneurship within organizations: The rol of traic emotional Intelligence and perceived organizational support, Journal of European management, vol , p .